

1920), des de la qual es troba 6 k. al SO.; id. en les enqs. que vaig fer allí i a Sta. Coloma (xiv, 68-72; G.G.C., Tarr. 61).

MENCIONS ANT. 1043: *Ipsas Pilas* (BABL II, 106); 1073: «castrum q. *Pilas nominamus*», citat junt amb *Biure* i amb Codòs prop de Conesa (CCandi *Mi. Hi. Ca.* II, 12 i 13); 1074: «*ipsas Pilas*» (id. o. c. II, 22); S. XII: «parr. de *Piles*» en les llistes de parr. del bisbat de Vic p. p. Pladevall (nº 129, doc.; *Peles* en el doc. II); 1167: *Pilis* (Cart. de Poblet, p. 141); 1168: *Piles* (bis) cit. junt amb *Brufaganya* (V. art. supra) (MiretS., *Templ.*, p. 321); 1173: Raimundi de Sa-*pila* (Cart. Poblet, p. 182); 1180: «*Gardia de Piles*» (Font i Rius, *C. d. p.* § 160, p. 232, 370); 1181: Sig. Berenguer de *Cespiles* (Cart. St. Cu. III, 285); 1184: «--- de *Pilas*--- Montclar ---» (MiretS., *Templ.*, p. 119 i BABL II, 420); 1186: (BABL II, 439); 1194: *Piles* (Mas, *N.H.Bna.* XIII, 204); 1204: kastrum de *Piles* (Cart. Poblet, p. 110); 1359: *Les Piles* (CoDoACA XII, 40).

3) N'hi hagué un altre cap a Lleida (¿o és idèntic al (2)?) *Ces Piles* en un doc. on es cita junt amb Sudanel (CCandi, *Mi. Hi. C.* II, 479).

4) *PILES* (sense article), poble de l'Horta de Gandia, vora mar, uns 8 k. SE. de la ciutat, avui platja marina de gran renom pels seus banys.

Des dels nomencl. val. de 1935, i el de S. Guarnier (1966) decidiren adoptar el determinatiu *Piles de Mar*. El dels banys deu ser el criteri que li donà el nom de 'Piles', de base potser més simbòlica que material. (O bé els moros hi farien piscines auxiliars dels banys?)

PRON.: *Piles* (sense art.), com constaten les enqs. de 1962, en els pobles circumdants, entre elles a *Piles* (xxxiii, 2-7).

MENCIONS ANT. 1318: Jaume I, diputava un batlle «ad partiendum *amarçals* de Gandia --- vel de *Bayren* vel de *Piles* vel in Ademuz» (El Arch. IV, 318, i altre de la mateixa data, també recollits per BSCC XVI, 238 i SSiv. 342-3). Fou població ben morisca: on Reglà 1609 troba només 110 cases de moriscos, mentre que a Oliva ja són cristians (385, p. 117 i 112) segons Lapeyre p. 38: 60 mor. el 1527, 52 el 1563, 53 el 1572, 77 el 1602; SSiv.: era de la parr. de Gandia fins a 1535, amb 70 cases de moriscos en temps del «Beato»; en l'avaluació governativa de c. 1600, 53 moriscos (El Arch. IV, 381a1f.).

En tenim molts més NLL menors; els primers corroboren el caràcter estagnal. A la Vall d'Aran curiós gran brollador, com una espècie de «geisser». Era *Pila* a l'alt Varradòs, te. Arròs (PVARGC. 639a28-34); *La Pila*, accident coster, te. Alfàs (xxxv, 5.17). *Pou de la Pila* te. Serra d'En Galceran (xxxii, 162.10); *La Pileta*, barranquet a l'Aitana (te. Sella (xxxv, 104.2). Torrent i Pont de la *Pilanor* a l'alt Urgellet, a. 1518 (Spill de Castellbò), te. Ars. prop d'Arduix, fº 83rº <

pila en or 'pila daurada o àurea', metall més durador o simbòlic que real (cf. oc. ant. *enaurar* 'daurar') o simplement encreuament dels tres sinònims *pila*, *abeurador* i *noc*. I molts més que bastarà enumerar: *La Pila* a Lliria i un altre a Benaguasil i sengles noms de pda. *La Pileta* a Simat i Planes d'Alcoi, *Les Piletetes* a Castalla.

B) Amb la noció de 'pilar' o 'puntal'.

La Pila, p. ex., pda. d'Almassora, nom que li ha quedat a aquest paratge d'una pilastra del pont romà, que hi restà visible durant segles (xxxix, 138.5). I potser *La Pila*, al Llibre de la Col·lecta de Callosa, a. 1409 (Mateu, *Misc. Fabra*, nº. 215). En uns quants noms d'aquest capítol sembla tractar-se de coves i balmes, que prenen nom de les estalactites i estalagmites que hi desenrotllen els degotalls de tosca; un mateix paratge del més alt Pallars, entre la vall de Cardós i la Vall d'Àneu, em sembla haver donat nom a una vall afl. de la Ribera de Lladorre, anomenada «*La pilàstre*», per l'inf. de Tavascan (1934, LL. 24, p. 56), anomenada *Es Pilans* per l'inf. de Sorpe (xxxvii, 86.3), i *Es Pilaratges* per l'inf. de Borés (xxxvii, 91.20). Anàlogament: *Cova dels Pilars* (pron. *es pilàs*), coneguda per les seves estalactites, al Pinós de Monòver (xxxvi, 78). I a un barranc dels *Pilarets* del te. de Quatretonda (G.G.R.V. Val. II, 51), crec que el nom li ve també d'una cova, també deu partir de la seva part balmada el nom de les roques i bretxa de Vallabriga (a l'alt Isàvena) coneguts per «*Pilars*» o «*Foradada*» de Vallabriga, explorada per M. Gourdon (Bu. Ass. Exc. Cat. XII, 118).

Altrament és clar que encara abunden més en la toponímia els noms que vénen de pilars d'edificis, ponts etc.: que com a adotzenats toponomàsticament ens abstindrem de detallar: *Pilar de les Forques* a Vallfogona de Riucorb; *el Pilar a la Mola* de Formentera; *Mas de ~* (o dels *Pilars*) o casa dels *Pilars*, a Atzeneta del Ma., Ares, Castalla, Vall d'Alba, Museros; *El Pilar* a Ebi i a la Torre de les Maçanes; *el Pilaret* a Betxi i a Pego, i en el Princ.: costa del *Pilar* a Oveix, pletiu i fonts del *Pilaret* a Seurí.

Pilanor, V. *Pila* *Pilaratges*, *Pilastre*, V. *Pila*

PILÓ

El Piló, turó del terme de Vandellòs - l'Ametlla (Coromines, 1931). *El Piló*, indret al peu E. del turó del Castell, a Canet del Rosselló (xxvi, 3.20). *El Gorg del Piló* i *Camp del Piló*, a Sant Genís de Fontanes (xxv, 10.13.26). *El Piló* i *el Piló Baix*, al Soler (xxii, 41.2.9). *Piló de la Creu*, a les Useres (Coromines, 1961). *Muntanya del Piló*, al Puig de Santa Maria (xxx, 53.2). Sengles partides *El Piló*, a Cornellà de la